

Putea să fie
altcumva

Daniel Morar a absolvit Facultatea de Drept a Universității „Babeș-Bolyai“ din Cluj-Napoca în 1990. Și-a început cariera de procuror la Parchetul de pe lângă Judecătoria Târgu Mureș (1990–1992). A continuat la Parchetul de pe lângă Judecătoria Cluj-Napoca (1992–1994), la Parchetul de pe lângă Tribunalul Cluj (1994–1997) și la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Cluj (1997–2005). Timp de trei ani (1999–2002) a deținut funcția de procuror-șef în cadrul Secției de urmărire penală, fiind detașat în cadrul Secției de urmărire penală și criminalistică la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție în perioada 1998–1999, apoi în anul 2001. În 2005 a fost numit procuror general al Parchetului Național Anticorupție, apoi procuror-șef al Direcției Naționale Anticorupție din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, până în 2012. După terminarea mandatului a devenit prim-adjunct al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, exercitând atribuțiile procurorului general al României în perioada octombrie 2012–aprilie 2013. A fost membru al Consiliului Guvernatorilor al Academiei Internaționale Anticorupție (IACA) din Austria (2012–2015), organizație internațională care activează sub egida ONU. În perioada 2013–2022 a fost judecător al Curții Constituționale a României, iar între 2016 și 2022 a fost agent de legătură pentru Curtea Constituțională a României la Comisia pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția). În prezent este avocat.

DANIEL MORAR

Putea să fie altcumva

O istorie subiectivă a justiției
după 1990

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Autorul îi mulțumește jurnalistei Sorina Matei
pentru sprijinul acordat în documentarea acestei cărți.

Redactor: Alina Dincă
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la Artprint

© HUMANITAS, 2022

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Morar, Daniel
Putea să fie altcumva: o istorie subiectivă a justiției după 1990 /
Daniel Morar. – București: Humanitas, 2022
ISBN 978-973-50-7722-8
821.135.1
34

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Cuprins

Începutul. Depărtarea de comunism și tensiunile interetnice	7
Procuror în orașul lui Funar	30
Cazuistica și oamenii	41
Investitori, delapidatori, evazionști și contrabandiști.....	65
Jocurile piramidale.....	80
„Repatriații“, „alcooliștii“ și „petroliștii“	96
Falimentul Băncii Dacia Felix	114
Devalizarea Băncii Române de Dezvoltare.	
Deputatul Gabriel Bivolaru.....	137
Eternul reproș.....	159
Cazul Funar.....	169
Judecătorii. Împărțirea dreptății	181
Parchetul anticorupție. Începutul	208
Ofensiva	223
Război pe față	245
Promovări frauduloase în justiție.....	255
Anii miniștrilor	263
Vremea incertitudinilor	276
Fabrici de permise și diplome. Baroni locali și moguli media	288
Basmul fotbalului	307
Anul 2009.....	331
Cazul Voicu.....	358
Epoca de aur a magistraților corupți	374
„Rămășițele“ anului 2010	405
„Senzaționalul“ Dan Diaconescu.....	420
Paznicii frontierelor.....	430
Proteste și imunități	443
Partidul de guvernământ în dificultate. Atitudini.....	461

Complicități și dramatism	480
Suspendarea președintelui și anchetarea referendumului.....	492
DNA. Epilog	510
Provizorat.....	515
Activismul magistraților	532
Curtea în vremea pandemiei	567
Serviciile de informații.....	586
Instalarea fricii.....	634
Putea să fie altcumva.....	652
<i>Note</i>	659

Începutul. Depărtarea de comunism și tensiunile interetnice

SRI, noul brand al vechii Securităţi. Primele eşecuri ale autorităţilor judiciare. Dosare împotmolite pe terenul retrocedărilor

În martie 1990, o imagine surprinsă în centrul municipiului Târgu Mureş înfăţişând o persoană căzută pe caldarâm și lovită la nesfârşit cu picioarele și diverse obiecte de către mai mulți bărbați, chiar și când aceasta nu mai mișca, rula pe ecranele televizoarelor. Secvența era de o brutalitate revoltătoare.

Acel conflict interetnic a avut ca punct de pornire solicitările populației de etnie maghiară, care la acea dată era de circa 60%, de a avea învățământ în limba proprie. Încă din ianuarie 1990, se ajunsese la un acord în sensul ca două dintre cele mai bune licee din oraș să fie separate în ceea ce privește limba de predare. Astfel, Liceul Alexandru Papiu Ilarian urma să aibă româna ca limbă de studiu, pe când Liceul Bolyai Farkas devenea o instituție de învățământ cu limba de predare exclusiv maghiară. Elevii și părinții români de la acest din urmă liceu au protestat.

Două luni mai târziu, pe 19 martie 1990, grupuri de români au solicitat și obținut demisia lui Kincses Előd din funcția de vicepreședinte al Consiliului Județean Mureș. Maghiarii s-au adunat în fața unei clădiri de pe strada Bolyai, unde se afla la acea dată sediul partidelor politice, cerând repunerea lui Kincses Előd în funcție. Era chiar clădirea care în secolul XIX adăpostise „Tabla regească din Târgu Mureș”, unde Avram Iancu își începuse cariera de avocat și în care, după 1992, avea să fie stabilit sediul Curții de Apel Târgu Mureș. În același timp, în oraș au ajuns mai multe grupuri de români aduși cu autobuzele din Reghin și de pe Valea

Gurghiului (din satele Hodac, Ibănești și Toaca). Grupurile de români și maghiari s-au atacat în fața sediului partidelor politice.

A doua zi, în 20 martie 1990, în condițiile în care fuseseră aduse cu autobuzele mai multe grupuri de maghiari din Sovata și de pe Valea Nirajului, în centrul orașului se aflau două tabere compacte, una formată din aproape 10.000 de maghiari, iar cealaltă din aproximativ 4.000 de români. În aceeași zi, mai multe autobuze pline cu români care intenționau să ajungă la Târgu Mureș au fost oprite și incendiate în comuna Ernei. De asemenea, alți maghiari înarmați cu bâte, topoare și cuțite au incendiat autobuzele cu care veniseră cei din Hodac și Ibănești. Pe drumurile de intrare în oraș au fost ridicate baraje pentru a împiedica sosirea românilor.

În același timp, românii și maghiarii aflați deja în centrul orașului s-au atacat fără ca miliția, care era neînarmată, să îi poată opri. Conflictul a fost extrem de brutal, fiind folosite furci, topoare, bare de fier, sulite, săbii și sticle incendiare, iar în urma lui s-au înregistrat aproape 300 de răniți și cinci morți (doi români și trei maghiari). În cursul acestui conflict, sediul Uniunii Democratice a Maghiarilor din România (UDMR) a fost vandalizat, iar o biserică ortodoxă a fost incendiată. Abia spre seară, intervenția armatei, care a scos în stradă tancurile, a reușit să calmeze spiritele.

Acestor evenimente le aparține imaginea pe care o vedeam repetitiv pe ecranele televizoarelor, înfățișând un bărbat căzut și lovit violent de alte persoane. Scena a fost filmată de un cameraman irlandez aflat la Grand Hotel și a făcut turul televiziunilor occidentale cu explicația că persoana căzută și lovită, care purta un pulover verde, era un cetățean de etnie maghiară, iar agresorii erau români. Eu am văzut aceste imagini la un televizor alb-negru, și așa mi-au rămas în minte, astfel că în acele momente nu m-am gândit dacă cel lovit era român sau maghiar. Orașul pașnic pe care îl vizitasem de atâtea ori în copilărie, care îmi era drag și familiar, devenise scena unor violențe la care nu mă gândisem niciodată. S-a dovedit ulterior că imaginea color a fost înșelătoare și a indus, de fapt, un neadevăr. Cel căzut pe caldarâm și

lovit repetat era de fapt un român din Ibănești, pe nume Mihăilă Cofariu. Conflictul a avut și o altă victimă cunoscută, scriitorul András Sütő, care și-a pierdut un ochi cu acea ocazie.

Unul dintre personajele principale ale acelor zile, Kincses Előd, urma să declare că evenimentele de la Târgu Mureș au marcat sfârșitul „poveștii de dragoste“ dintre români și maghiari începută la Timișoara în decembrie 1989¹. Cert este că tensiunile interetnice, amplificate de evenimentele din martie 1990, marcau în acea perioadă atmosfera din Târgu Mureș, astfel că opțiunea mea de la repartitie pentru un post de procuror în oraș a trezit nedumerirea celor din jur.

În acest context, în septembrie 1990, mi-am început activitatea de procuror la Procuratura locală din Târgu Mureș. Violențele din martie erau anchetate de către procurorul Liviu Moica, de la Procuratura județeană Mureș. Au fost audiate sute de persoane, 30 au fost trimise în judecată, majoritatea dintre acestea fiind arestate în cursul urmăririi penale. În instanță însă s-au pronunțat soluții de condamnare doar pentru opt persoane, șapte dintre acestea fiind de etnie romă, iar una de etnie maghiară. Deși în urma conflictului au decedat cinci persoane, nimeni nu a fost trimis în judecată pentru omor, cauzele rămânând cu autor necunoscut, iar la acest moment sunt prescrise. În septembrie 1992, Ernő Barabás, unul dintre cei care l-au lovit pe Mihăilă Cofariu, a fost condamnat la zece ani închisoare pentru tentativă de omor. Mult mai târziu, după 15 ani, a fost emis mandat european de arestare pe numele condamnatului care se refugiase în Ungaria, însă autoritățile maghiare au refuzat extrădarea lui. Procurorul Liviu Moica declara: „Am audiat o grămadă de victime, martori, dar nu am avut condamnați. 1-2 incendiatori s-au spânzurat, 4-5 au fugit în Ungaria“².

Ca procuror stagiar, am fost oarecum martorul acestor anchete, și nu protagonist, urmărind demersurile judiciare legate de violențele din martie și după ce am plecat din Târgu Mureș. După cum lesne se poate observa, statul român și autoritățile judiciare au eșuat în încercarea de a stabili adevărul și responsabilitățile în acest caz. Dincolo de faptul că nu a fost identificat nici

unul dintre autorii infracțiunilor de omor săvârșite, organele judiciare nu au lămurit în nici un fel împrejurările izbucnirii acestui conflict, respectiv dacă a fost unul organizat sau spontan. Relatarea evenimentelor pare a duce însă la concluzia caracterului organizat al conflictului, chiar procurorul-șef al Procuraturii județene Mureș la acea dată, Dan Petru, declarând că „ce s-a întâmplat la Târgu Mureș nu are nici o legătură cu spontaneitatea!”⁴³.

Tensiunile interetnice erau ușor de sesizat în viața cotidiană a acelor ani în municipiu. În Palatul de Justiție însă, unde își aflau sediul instanțele de judecată, procuraturile, notariatul de stat și baroul de avocați, eu nu am simțit ca aceste tensiuni să fie pregnante. Judecătorii, procurorii, avocații, notarii erau atât români, cât și maghiari, iar relațiilor dintre aceștia păreau colegiale, cel mult impersonale, și nicidecum de dușmănie. Nu-mi aduc aminte ca ancheta penală aflată în derulare să fi generat dispute și pasiuni aprinse printre magistrații mureșeni. Evident că fiecare dintre aceștia își avea propria opinie cu privire la evenimentele din martie 1990, în fond, trăite pe viu de fiecare din ei, dar se părea că poziția de magistrați îi făcea să nu se manifeste public și zgomotos. În cercurile restrânse însă antipatiile și anxietățile se manifestau.

Nu eram preocupat de asta. Abia intrasem în sistem și nu știam aproape nimic despre justiție. Eram în stadiul de învățare și nu aveam încă datele necesare pentru a judeca sistemul. Ceea ce am remarcat totuși încă de la început a fost tendința de afirmare a prestigiului judecătorului în raport cu procurorul, și asta chiar în primul an de după revoluție. Din câte știam din lecturile mele și din cele aflate de la colegii mai vechi, personajul principal al justiției comuniste fusese procurorul, iar acum judecătorii încercau să-și recupereze poziția în cadrul sistemului judiciar, în condițiile în care statutul celor două categorii de magistrați era totuși identic.

Prima mea discuție pe această temă am avut-o, imediat după ce am devenit procuror, cu unul dintre foștii mei colegi de facultate din anii mai mari. George Vintilă, la acea dată judecător la Judecătoria Târgu Mureș, s-a arătat nedumerit de opțiunea mea pentru postul de procuror, spunându-mi că procurorul nu mai e

ceea ce a fost în trecut, că judecătorul va fi figura principală a actului de justiție, iar funcția de procuror își va pierde din prestigiu și însemnătate. I-am spus că sunt sigur că și procurorii vor avea lucruri importante de făcut în anii ce vin și că rămân în cărți. Eram conștient însă de adevărul celor spuse de colegul meu și am știut asta încă de când am optat pentru postul de procuror în condițiile în care puteam să aleg inclusiv un post de judecător. Trecură o jumătate de an de la căderea regimului comunist atunci când avusese loc repartitia guvernamentală a promoției mele și știam foarte clar că într-o societate democratică figura centrală a sistemului de justiție trebuie să fie judecătorul, și nu procurorul. Mai știam însă și că, în justiția penală, figura determinantă este procurorul, iar pe mine asta mă interesa. Judecătorul penalist nu poate judeca decât cazurile trimise în instanță de către un procuror, iar libertatea și dinamismul acestei din urmă profesii mă atrăgea. La acel moment al vieții mele postura de judecător îmi apărea ca fiind statică și, neapărat, determinată de o acțiune prealabilă a procurorului.

Pe de altă parte, mi s-a părut puțin ironic că persoana care îmi vorbea de poziția principală în sistemul de justiție era George Vintilă. Nu-l știam preocupat de așa ceva. Mi-a fost coleg de cameră, nu se prea omora cu învățătura, și, fiind un bărbat arătos, avea mai mult reputația unui dandy. Oricum, am fost foarte mirat când am aflat că este judecător în condițiile în care la absolvirea facultății nu avea nici pe departe media care să-i permită ocuparea unui asemenea post. Iată însă că, odată ce a devenit judecător, a părut foarte preocupat și conștient de prestigiul pe care trebuia să îl recupereze, iar asta, neapărat, în detrimentul procurorului.

Reîntorcându-ne la Târgu Mureș, procurorii de aici m-au primit bine. Am învățat repede noțiunile de bază ale muncii de procuror, iar la sfârșitul primei săptămâni redactasem deja primele mele soluții, de netrimitere în judecată, evident, ocazie cu care am fost apreciat public de procurorul-șef, Ioan Mureșan. Mă simțeam bine la începutul carierei de magistrat-procuror și aveam o relație bună cu „maestrul“ meu, Călin Ștefănescu.

Nu am rămas mult timp în sectorul urmăririi penale și supravegherii cercetărilor, șefii mei stabilind că voi intra în sala de judecată, ca procuror de ședință. Am fost instruit de către doamnele procuror Boitan și Abram, care activau în sectorul judiciar. Cele două aveau în comun, în afară de prenumele Otilia, inteligența, buna cunoaștere a meseriei și o manieră foarte clară de a explica lucrurile, astfel că mi-era ușor să înțeleg ce-mi spuneau. În fine, ambele manifestau o anumită angoasă atunci când venea vorba despre maghiari. La un moment dat, Otilia Boitan, procurorul-șefă adjunctă a procuraturii locale, a anunțat discret procurorii, însă doar pe cei români, cu o notă de mister, că Serviciul Român de Informații, care se înființase în martie 1990, imediat după violențele din oraș, prin „rebranduirea“ vechii Securități, va edita o broșură despre pericolul maghiar din Transilvania. Am plătit fiecare dintre noi în avans o sumă, contravaloarea cărții, și am așteptat, cu discreție, să vedem ce noutăți va aduce această operă inaccesibilă colegilor de etnie maghiară. Înțelegeam că suntem niște privilegiați cu acces la informații grele, iar așteptarea trebuia să fie pe măsură. Broșura, primită, evident tot în secret, „ca să nu afle ungurii“, a fost dezamăgitoare. În loc de informații și analize, cărticica abunda în afirmații și sentințe despre pericolul maghiar, prezentându-se mai degrabă ca o lucrare propagandistică și nicidecum ca una științifică. În plus, nu aducea nici o noutate despre violențele din martie 1990. Mie unul nu mi-a folosit la nimic și nici nu cred că ar fi putut fi folositoare în vreun fel, exceptând întreținerea tensiunilor interetnice.

Ca o scurtă digresiune, îmi amintesc că Securitatea fusese pusă sub controlul armatei încă din decembrie 1989, dar erau îndoieli foarte mari că acest control era unul efectiv și că ofițerii Securității puteau fi controlați. Istvan Haler, membru în Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, referindu-se la cele întâmplate la Târgu Mureș, spunea că „evenimentele au fost declanșate de fosta Securitate care avea dorința de a reînființa acest serviciu. Sunt mai multe persoane care s-au întâlnit înainte de evenimente în Târgu Mureș cu cel care a fost numit în fruntea SRI, Virgil Măgureanu“, ajungând la concluzia că a fost nevoie de

aceste evenimente pentru a reînființa fosta Securitate sub forma Serviciului Român de Informații⁴.

Am intrat în prima ședință de judecată prea devreme, după părerea mea. Nu cunoșteam încă limbajul colocvial al judecătorilor și avocaților, aveam emoții și eram nesigur. Președintele completului de judecată, judecătorul Veres, mi-a dat cuvântul „pe fond”, însă eu nu am înțeles ce înseamnă asta și am solicitat administrarea unor probe. Mi s-a explicat că „fondul” înseamnă că am intrat în dezbateri, acesta este termenul folosit de Codul de procedură penală, și că eu trebuie să îmi prezint concluziile. Orgoliul meu era cam șifonat pentru această gafă, însă am văzut că instanța și avocații erau relaxați și îngăduitori. După prima ședință, prezența mea în sălile de judecată a devenit o obișnuință, intrând în sală, ca procuror de ședință o dată sau de două ori pe săptămână. Mă obișnuisem cu procedura în fața instanței și cu limbajul participanților. Încet, am scăpat și de emoții. Îmi pregăteam fiecare dosar și voiam să prezint concluzii cât mai ample și mai elocvente. Am fost temperat însă de același judecător Veres care îmi spunea de fiecare dată „Cvintesența, domnule procuror, cvintesența!”, insistând să fiu cât mai scurt în pledoariile mele. Nu avea prea multă răbdare, avea mulți ani de carieră în spate și era mai aproape de finalul acesteia decât de începutul ei. Până la urmă, ambele abordări, și a lui, și a mea, erau de înțeles.

În general, nu aveam probleme cu susținerea cauzelor în care era întocmit un rechizitoriu. Știam că, de regulă, trebuia să susțin ideea procurorului anchetator, să solicit readministrarea probelor de la urmărire penală și, în final, să pun concluzii de condamnare a celor trimiși în judecată. Atunci când, pe parcursul judecății, interveneau elemente noi care vulnerabilizau probatoriul și acuzația, mă consultam cu șefii mei și procedam potrivit indicațiilor acestora. Pe lângă faptul că eram procuror stagiar, nu aveam nici experiența și nici cunoștințele necesare pentru a-i contrazice, iar, în plus, ceea ce îmi spuneau ei mi se părea fundamentat și logic.

Problemele interveneau însă în celelalte categorii de cauze penale aflate pe rolul instanțelor în care nu erau întocmite rechizitoriile, așa-numitele cauze „unice” pentru că erau judecate într-un

complet format dintr-un singur judecător, ceea ce era excepția la acea dată, regula constituind-o completele colegiale. Obiectul acestor cauze îl constituiau de regulă infracțiunile de insultă, calomnie, amenințare, lovire sau alte violențe cu până la 20 de zile de îngrijiri medicale, pentru care persoanele vătămate se adresau direct judecătoriei formulând așa-numitele plângeri directe. Denumirea era oarecum improprie pentru că la începutul anilor '90 aceste cauze treceau mai întâi pe la comisiile de judecată, organisme care se aflau în afara sistemului judiciar și abia apoi ajungeau în fața judecătorului. Relevant pentru istorisirea noastră este faptul că procurorul nu realiza cercetarea, această atribuție revenindu-i în integralitate judecătorului, astfel că probațiunea se administra direct în fața instanței. Dificultatea mea era legată de evaluarea probelor, în condițiile în care eram lipsit de expertiza și evaluarea procurorului anchetator, existente în cazul dosarelor în care instanța era sesizată prin rechizitoriul. În aceste cauze „unice“/„directe“ atitudinea procuraturii era mai relaxată, întrucât acuzarea era susținută de părțile vătămate, iar soluțiile de achitare nu erau imputate instituției. Totuși, ca procuror de ședință, eu trebuia să pun concluzii de condamnare sau de achitare și nu îmi era totuna.

În cazul unei infracțiuni de lovire sau alte violențe, de pildă, probațiunea era clasică. Persoana vătămată formula o plângere și apoi dădea o declarație în fața instanței în care relatează și detalia circumstanțele faptei. Obligatoriu această plângere trebuia să fie însoțită de un certificat medico-legal din care să reiasă leziunile cauzate și numărul de zile de îngrijiri medicale necesare pentru vindecarea acestora. Urma apoi audierea martorilor propuși în acuzare și a celor propuși de către inculpat în apărare. Dacă aveam norocul unor mărturii directe, în sensul că martorii asistaseră sau văzuseră în vreun fel agresiunea și îl puteau identifica pe agresor, lucrurile erau oarecum simple. Dificultatea apărea atunci când nu existau martori direcți, iar declarațiile inculpatului și ale victimei se contraziceau. Apăreau în ecuație martorii indirecți, respectiv cei care nu văzuseră conflictul, dar, de pildă, se întâlneau cu victima și au văzut că aceasta era lovită sau aceasta le-a relatat

conflictul, spunându-le și cine era agresorul. În condițiile în care inculpatul nega că el este agresorul îmi era destul de greu să discern. Întrebam procurorii cu vechime și solicitam „rețete“ despre cum să procedez. Până la urmă, procurorul Orza de la Procuratura județeană, pe care eu îl vedeam ca fiind cel mai riguros dintre colegii mei, mi-a explicat că în aceste cazuri proba definitivă era certificatul medico-legal, pe care trebuie să învăț să îl citesc: actul medico-legal nu doar că atesta prezența leziunilor pe corpul victimei, dar indica și vechimea lor, adică data probabilă a agresiunii, modul cum s-au produs (prin cădere, prin lovire, cu un corp dur, cu un obiect ascuțit, posibil cu pumnii etc.) și intensitatea loviturilor; din același act, puteai să determini și poziția combatanților în timpul agresiunii; toate aceste date îți permiteau, ca judecător sau procuror, să efectuezi apoi audierile în cunoștință de cauză astfel încât să ajungi cât mai aproape de adevăr. După aceste explicații mă simțeam, oarecum, mai sigur.

Eram surprins uneori în instanță și în cauzele cu rechizitoriu. Se întâmpla destul de des ca, pe lângă probatoriul administrat, inculpații să-și recunoască faptele în fața organelor de poliție sau a procurorului. Nu mai trăiam în vremurile în care mărturisirea era regina probațiunii, dar conta atunci când susțineai acuzarea. Erai mai liniștit. Aceiași inculpați reveneau însă, uneori, în fața judecătorului și susțineau că își retrag declarațiile date anterior și că nu au comis nici o infracțiune. În acel moment intram în alertă, știind că trebuia să compensez și să mă bazez doar pe celelalte probe de la dosar. Atitudinea judecătorilor în fața acestor retractări era diferită: unii ignorau pur și simplu schimbarea declarațiilor, iar alții voiau să știe ce anume a generat această schimbare; unii erau încrunțați și nemulțumiți, iar alții erau relaxați și cu umor. Într-una dintre cauze, judecătorul Uzun, vice-președintele Judecătoriei Târgu Mureș, l-a întrebat pe inculpat de ce, în condițiile în care nu a comis fapta, așa cum susținea în fața instanței, a recunoscut totuși comiterea ei în faza de urmărire penală. „Am fost bătut, domnule președinte!“ îi răspunde inculpatul. „De către cine? Pentru că văd că ai recunoscut și în fața procurorului.“ „Și procurorul m-a bătut!“, insistă inculpatul. „Să înțeleg mai

bine“, intervine judecătorul, „în fața procurorului, spui că ai fost bătut de către polițist, în fața mea, spui că ai fost bătut de către procuror. Ce urmează? Ca în fața instanței de recurs, la tribunal, să spui că ai fost bătut de către prima instanță!“

În fiecare săptămână aveam o ședință de analiză a soluțiilor pronunțate de instanță, la care participau, de regulă, toți procurorii de la procuratura locală și un procuror de la procuratura județeană. Procurorii de ședință își prezentau fiecare cazurile pe care le susținuseră în instanță și soluțiile dispuse, apreciind dacă acestea erau legale și temeinice și dacă se impunea sau nu declararea căilor de atac. Își exprimau opinia și ceilalți procurori, în principal procurorul care întocmise rechizitoriul, iar în final se lua decizia. Erau situații când noi, cei de la procuratura locală, apreciam că nu e cazul să declarăm recurs, însă procurorul de la procuratura județeană era de altă părere, iar această din urmă evaluare, de regulă, prevala. Funcționam într-un sistem al controlului ierarhic.

Aceste ședințe îmi plăceau teribil. Erau adevărate seminare de drept penal și procesual penal conduse de procurorul de la județ care întreba și provoca neconținut. Le așteptam și aveam o oarecare satisfacție pentru că nu doar noi, procurorii tineri, eram chestionați, ci și cei mai cu experiență și chiar și șefii noștri direcți, iar criticile îi vizau în egală măsură și pe aceștia. Învățam multe. Problemele juridice discutate erau cele legate de legalitatea/nelegalitatea soluției pronunțate de judecător: respectarea normelor de procedură în fața instanței, încadrarea juridică, pronunțarea unor pedepse în limite legale, aplicarea corectă a normelor ce reglementau recidiva sau concursul de infracțiuni ori a celor privind circumstanțele atenuante sau agravante etc. Totul era foarte clar, dacă soluția era nelegală, declaram recurs pe care îl susțineau în instanță colegii noștri de la procuratura județeană. Atunci când soluția era legală trebuia să apreciem dacă era și temeinică, respectiv dacă felul și quantumul pedepselor ori a celorlalte măsuri sancționatorii aveau un caracter disuasiv. Aici, „excela“ o colegă judiciaristă, doamna procuror Lokodi Edith, care, cu o siguranță și un aplomb remarcabile, conchidea rapid: e bună,

nu e bună, e suficientă, nu e suficientă (pedeapsa). Argumente nu prezenta și, de altminteri, nu era prea exactă nici atunci când trebuia să se pronunțe pe legalitatea soluției. Acest fapt era de neînțeles pentru mine: acolo unde existau repere clare, stabilite de lege, care permiteau evaluarea cu certitudine a legalității unei soluții, colega mea era evazivă și nesigură, însă atunci când trebuia să aprecieze temeinicia unei soluții legale, se exprima cu o nonșalanță teribilă. Era doar o părere, iar aprecierea dânsei nu putea fi combătută decât cu o altă părere și nicidecum cu dispoziții legale, astfel că nu putea greși fundamental și tocmai de aceea se simțea sigură pe ea. Aceste abilități i-au folosit kolegei mai târziu, când a părăsit magistratura și a intrat în politică, ocupând la un moment dat poziția de președinte al Consiliului Județean Mureș, din partea UDMR.

Activitatea mea ca procuror de ședință la instanța din Târgu Mureș a durat aproximativ un an, după care m-am întors la supravegherea cercetărilor efectuate de poliție. Încă de când eram procuror de ședință, stăteam într-un birou cu alți trei colegi, dintre care doi supravegheau cercetările penale și finalizau dosarele primite de la poliție. De cele mai multe ori făceau audierile în biroul comun, astfel că, vrând-nevrând, asistam și eu la activitatea lor și încercam să învăț. Problema era că cei doi colegi aveau stili extrem de personale.

Domnul procuror Vasile Gavriluți, un om tăcut, era năpădit de dosare, întrucât lucra cu Poliția municipiului Târgu Mureș și avea în supraveghere sectorul care furniza cele mai multe cazuri procuraturii locale. Audierile domnului procuror erau extrem de sumare, iar la finalizarea cercetărilor le prezenta acuzațiilor materialul de urmărire penală, în vederea trimiterii lor în judecată, explicându-le că aceea era ultima fază a urmăririi penale. După ce semnau procesul-verbal, care atesta că au luat la cunoștință de probele existente în dosar, inculpații, majoritatea dintre ei fără avocat, îl întrebau pe domnul procuror ce urmează și ce trebuie să facă ei în continuare. Colegul meu le spunea calm să meargă acasă și să stea liniștiți. Asistând, așa cum am arătat, la diversele audieri îmi dădeam seama că în dosar urma a fi întocmit rechizitoriul și

eram oarecum intrigat că domnul procuror părea că nu realiza asta. Aceste scene se repetau zilnic, cu aceeași replică de final. Până la urmă am îndrăznit să îl întreb dacă nu îi trimite în judecată pe cei cărora le-a prezentat dosarul și mi-a răspuns că da, fi-rește că îi va trimite. „Atunci de ce le spuneți să meargă acasă și să stea liniștiți?“, i-am replicat eu. „Ce rost are să le spun altceva și să se agite, pentru că ajung tot acolo, în fața judecătorului, și vor afla asta atunci când vor primi citația!“ Atunci când unii îl întrebau expres dacă îi va trimite în judecată, Gavriluți le explica atât de frumos de ce e important să se întâmple asta, încât părea că a dat un adevărat noroc peste ei pentru că aveau șansa să ajungă în fața instanței.

Celălalt coleg, Mircea Brașoveanu, intrase în procuratură cu un an sau doi înaintea mea și, deși cu oarecare vechime, nu era întotdeauna prea sigur pe el atunci când avea de finalizat un dosar, astfel că avea nevoie de ajutor. Îl provoca de multe ori pe șeful nostru, care îi fusese maestru în stagiatură, spunându-i: „Vino, șefu’, să facem un rechizitoriu, tu îl dictezi și eu îl scriu“. Brașoveanu era însă foarte sigur atunci când își manifesta atitudinile patriotice. La puțin timp după evenimentele din martie 1990, în iunie, Eugen Barbu și Vadim Tudor au fondat și lansat revista *România Mare*, având ca țel ideea de unitate a tuturor provinciilor românești. Era vremea în care ziarele românești aveau tiraje de sute de mii de exemplare, „tribunul“ Vadim Tudor afirmând că revista sa se tipărea în 800.000 de exemplare. Nu știu dacă era adevărat, însă era cert faptul că *România Mare* se remarcă în special prin texte antisemite, xenofobe și șovine, iar pericolul ungu-resc era scos în evidență în paginile sale. Tot aici se găseau atacuri abjecte la persoană, care uneori frizau patologicul. Această revistă însă era citită cu religiozitate de o parte din funcționarii Palatului de Justiție, printre care se găsea și colegul meu. În dimineața zilei din săptămână în care revista apărea la chioșcul de ziare, Mircea se pregătea și pleca din timp pentru a se așeza la rând și a nu pierde vreun număr. Era incredibil ce cozi se formau la chioșcurile din Târgu Mureș pentru această revistă în anii 1990–1992.

Activitatea de procuror anchetator la Târgu Mureș nu a fost legată de vreun dosar semnificativ. Eram stagiar și dosarele cu

oarecare dificultate erau repartizate procurorilor cu experiență. Dosarele mele erau simple și îmi permiteau să învăț. La nivelul de competență al procuraturii locale problematica infracțională era formată în special din dosare având ca obiect infracțiuni de furt, abandon de familie, violare de domiciliu, violuri, tâlhărie, falsuri în înscrisuri, delapidare, înșelăciune, vătămare corporală, ultraj contra bunelor moravuri și liniștii publice sau braconaj. Județul Mureș avea o suprafață mare împădurită, tăierile de arbori fără drept erau frecvente și, prin urmare, fișetele polițiștilor și procurorilor erau pline de dosare având ca obiect infracțiunile silvice. Îmi păreau cele mai simple dosare, rechizitoriile urmau un formular tipizat, iar primele mele trimiteri în judecată au fost în această materie.

În februarie 1991, a intrat în vigoare Legea nr.18/1991 a fondului funciar. Era prima lege post-decembristă care prevedea stabilirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor care se aflau în patrimoniul cooperativelor agricole de producție (CAP-urile din regimul comunist). Legea stabilea reconstituirea dreptului de proprietate a membrilor cooperatori care au adus pământ în cooperativă sau cărora li s-a preluat în orice mod teren de către aceasta, dar și în favoarea altor persoane anume stabilite, eliberându-se titlurile de proprietate. Aceste titluri se eliberau de către celebrele comisii de aplicare a legii fondului funciar, iar legiuitorul, foarte optimist, însă ignorând total complexitatea problemei, stabilea un termen de 90 de zile de la publicarea legii pentru încheierea procedurilor de stabilire a dreptului de proprietate. În realitate, așa cum știm acum, aceste proceduri au durat aproape 30 de ani.

Deși, în fond, era o lege civilă, legea fondului funciar stabilea că anumite fapte, cum ar fi degradarea terenurilor agricole și silvice, a culturilor agricole și a lucrărilor de îmbunătățiri funciare, constituiau infracțiune de distrugere, iar ocuparea în întregime sau în parte a terenurilor de orice fel, precum și înființarea sau mutarea semnelor de hotar constituie infracțiunea de tulburare de posesie, pedepsite conform Codului penal. Ambele infracțiuni erau în competența procuraturilor locale.